

VOGELVARIA

DE LAMVLEUGEL, HET LEVEN VAN EEN MEREL.

1992: In het voorjaar wordt ergens een jong merelwijfje geboren. Op 13 oktober vang ik in Reusel in mijn achtertuin deze vogel en ring die. Ze wordt geregistreerd als Merel, vrouwtje, eerste kalenderjaar. Op zich niets bijzonders dat gebeurt vaker. Op 21 oktober vang ik haar een keer terug. Ook nog niets bijzonders maar wel een aanwijzing dat het een vogel is die zich in de omgeving heeft gevestigd.

1993: Op de avond van 30 maart hangt ze weer in het net, aan de zijkant vlak bij de stok. Haar linkervleugel is gebroken, misschien tegen de paal gegaan bij het erin vliegen. De breuk zit in het polsgedeelte, dus tussen de hand- en armpennen. Omdat ik er weinig aan kan repareren, heb ik haar maar losgelaten, op hoop van zegen. In de loop van de zomer zie ik haar weer regelmatig in de tuin. De linkervleugel hangt wat naar beneden en het handgedeelte staat wat van het lichaam af. Ze kan niet meer opvliegen, maar wel een beetje horizontaal en naar beneden vliegen. Ze kan zich goed redden in onze tuin en aangrenzende groenstrook. In de erop volgende winter profiteert ze van het voer dat ik strooi. Zij is de baas op de voerplaats, en de tuin wordt haar territorium. Ze krijgt een naam, we noemen haar de lamvleugel.

1994: Ondanks haar mindere vliegcapaciteit is ze toch in staat om andere vrouwtjes op een afstand te houden. Ze blijkt ook nog aantrekkelijk genoeg te zijn om een mannetje te verleiden tot een broedpoging. In het voorjaar zie ik haar met nestmateriaal sjouwen naar een laurierstruik aan de zijkant van het huis. Daarin bouwt ze een nest. Een hele prestatie, omdat al het nestmateriaal lopend en hippend, aangevoerd moet worden. En dan omhoog in de struik van tak naar tak. Tijdens het broeden zie ik haar maar zelden. Zodoende ontsnapt het eerste nest verder aan mijn aandacht totdat er al uitgevlogen jongen zijn.

Maar er komt ook nog een tweede legsel. In hetzelfde nest, begrijpelijk want het is nog goed dus waarom zou je zoveel moeite doen voor het bouwen van een nieuw. Van het tweede broedsel kan ik op 5 juli de drie jongen ringen die alle uit zullen vliegen. In augustus vang ik twee ervan nog een keer terug, als ze al zelfstandig zijn. Daarna verdwijnen zij en hun vader uit het zicht. Hun moeder blijft in mijn tuin.

De lamvleugel was steeds op haar hoede en tamelijk schuw. Zelfs als ze mij binnen zag lopen of zitten, schoot ze weer snel in de bosjes. Daar voelde ze zich wel veilig. Ook als ik het mistnet in de tuin opzette tussen de struiken, zat ze daar vaak niet ver vandaan. Maar ze liet zich niet meer vangen in het net. Wel zat ze vaak dicht erbij bessen van de vuilboom of lijsterbes te eten, maar ze wist waar ze niet moest zijn. Ook liet ze vaak haar alarmgeluid horen als ik buiten kwam en ze zich nog niet veilig voelde.

1995: Ook dit voorjaar slaat ze weer een man aan de haak. Er wordt weer gebroed in het nest van vorig jaar. Op 20 juni kan ik de twee jongen ringen. Ook deze vliegen succesvol uit. Ze kunnen beter vliegen dan hun moeder. Een van die twee, een mannetje, wordt op 18 mei 1996 teruggevangen door een ringer in Herwijnen. Die was dus een eindje naar het noorden getrokken om daar een plaatsje te veroveren. Op 31 december vang ik haar weer terug in een klepkooi. Nu ben ik er pas zeker van dat haar ringnummer K.913100 is.

1996: In de tuin vestigt een ander wijfje een territorium. Nadat die een nest heeft grootgebracht komt de lamvleugel weer wat meer achter het huis en broedt ze nog aan de

zijkant. Ik weet niet of dat succesvol was. Ze begint oud te worden: na de rui heeft ze een wit veertje op de elleboog van de vergroeide linkervleugel. Dit veertje maakt herkenning op een afstand gemakkelijker. Maar in de loop van het volgende voorjaar slijt het af. Dit bewijst weer dat witte veren sneller slijten dan donkere. Op 12 november heeft ze zich vergist en hangt ze toch een keer in het net. De lengte van de rechtersvleugel is nu 129 mm. tegen 125 mm bij het ringen en 127 op 31 dec. 1995.

1997: Op 15 februari krijg ik haar nog een keer in handen, ze heeft zich in de inlooptuin gevangen. In het voorjaar komt er weer een jong wijfje de tuin opeisen. De lamvleugel wordt verdreven naar de voortuin en het grasveld aan de andere kant van de straat. Dat lijkt redelijk gevaarlijk voor een Merel die niet kan vliegen. Ze komt alleen achter het huis om te drinken. Ze heeft wel een mannetje maar ik kan niet ontdekken of ze ook een nest heeft. Maar op 18 aug zie ik haar toch nog een uitgevlogen jong voeren. In september is ze dan weer baas in de achtertuin. Ze ruit er, en krijgt opnieuw dat witte veertje. In de loop van de winter lijkt alles zijn gewone gang te gaan.

Tot half januari 1998. Dan komen er opvallend veel vreemde merels in de tuin. En inderdaad, ik heb de lamvleugel al een paar dagen niet gezien. Ik moet concluderen dat ze weg is, hoogstwaarschijnlijk dood. Misschien als prooi van een Sperwer. In de tuin vind ik niets wat een aanwijzing zou kunnen geven.

Ze is ondanks haar handicap behoorlijk oud geworden voor een Merel: vijf en een half jaar. Ik heb er veel van geleerd, door haar handicap was ze gemakkelijk te herkennen en wat minder mobiel dan normale Merels. Zo lijkt het erop dat een merelwijfje het territorium verdedigt tegen andere vrouwtjes, en het mannetje tegen andere mannetjes. Maar het lijkt me dat een vrouwtje op een bepaalde plaats begint en dan een mannetje aan zich bindt. Tenminste bij de lamvleugel was dat zo.

Jan Wouters

KOMT DE ROODBORSTTAPUIT TERUG IN HET AGRARISCH GEBIED?

In het voorjaar van 1998 zie ik weer meer Roodborsttapuiten in het agrarisch gebied dan in voorgaande jaren. De laatste jaren waren er al wel wat meer, maar dit jaar lijkt er een doorbraak aan de gang te zijn. Het lopende atlasproject zal waarschijnlijk wel aantonen of het echt zo is. Maar het lijkt een positieve ontwikkeling in een overigens treurig makend landschap.

Ten tijde van het eerste atlasproject (1973-1977) was de Roodborsttapuit vooral nog een soort van kleinschalig agrarisch cultuurland hoewel ook op heiden werd gebroed. In de jaren daarna is er een vrij spectaculaire omslag geweest van het voorkeursbiotoop. Vrijwel alle Roodborsttapuiten verdwenen uit het boerenland en verschenen op de heidegebieden, die toen in de Kempen vrijwel alle werden gekoloniseerd. Nu de heiden vol zijn fungeren die mogelijk als brongebied voor het agrarische land. We zullen maar afwachten hoe lang ze het daar weer uithouden.

Jan Wouters